

Құрастырған:
Ахметкалиева Сандыгуль Кусмановна
т.ғ.к. доцент м.а., Бизнес-технологиялар кафедрасы
Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ

3-Тақырып

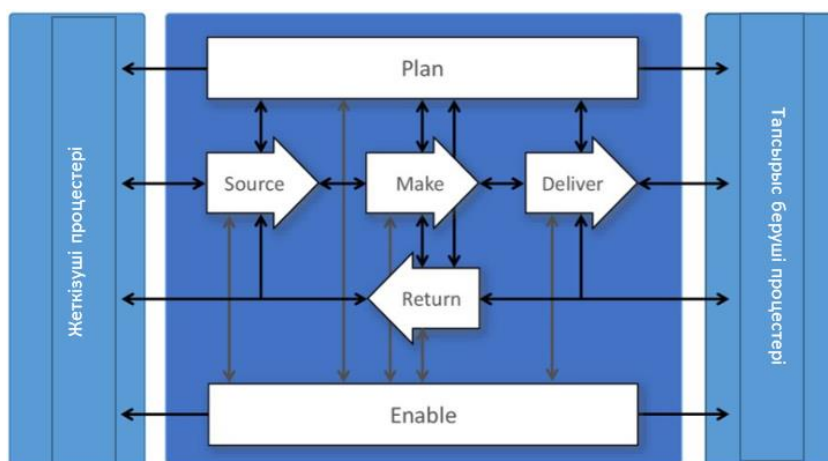
**Логистикалық жүйенің компоненттері, логистикалық процестерді
ұтымды ұйымдастыру принциптері**

**6B11301 Логистика (салалары бойынша)
мамандықтарына арналған**

3 Логистикалық жүйенің компоненттері, логистикалық процестерді ұтымды ұйымдастыру принциптері

Логистикалық жүйенің компоненттерін және логистикалық процестерді ұтымды ұйымдастыру принциптерін қарастырайық. Компоненттер туралы айтатын болсақ, екі көзқарастың бірін қабылдай алуға болады. Бір жағынан, логистикалық жүйенің құрамдас бөліктерін логистикалық процестерге қатысатын ғимараттар, құрылыстар, жабдықтар, осы процестерді жүзеге асыру үшін жұмыс істейтін адамдар деп санауға болады. Екінші жағынан, логистикалық жүйені құрайтын процестердің жиынтығы туралы айтылады.

Процестер туралы айтатын болсақ, белгілі бір негізгі функцияларды орындайтын процестердің бірнеше негізгі топтарын бөліп көрсете алуға болады. Процестер: жоспарлау, сатып алу, өндіріс, жеткізу, қайтару процестері және қамтамасыз ету процестері деп аталады. Олар жеткізуші мен тапсырыс берушілер арасындағы барлық кеңістікті толтырады. Процестер ақпараттық ағындар мен құжаттар түрінде ақпарат алмасу арқылы бір-бірімен өзара әрекеттеседі сурет 1.11.

Сурет 1.11. SCOR моделіне сәйкес кәсіпорынның логистикалық жүйесіндегі процестер

Жеткізу тізбегіндегі көрші компаниялар арасында өзара әрекеттесетін процестер бар екенін көреміз. Егер процестерді толығырақ қарастыратын болсақ, онда жоспарлы процестер өз кезегінде бес ішкі процесті қамтитынын көреміз.

SCOR моделіндегі 1 және 2 деңгей басқару процестері:

- Персоналды басқару
- Активтерді басқару
- Шарттарды басқару
- Конфигурацияны басқару
- Заңға сәйкестікті басқару
- Тәуекелдерді басқару

Өндіріс процесі, материалдардың бастапқы компоненттерін тапсырыс берушіге жеткізілетін өнімге түрлендіру ретінде.

Тарату процесі, өнімді тапсырыс берушіге белгілі бір немесе аз күрделі тарату арналары желісі арқылы жеткізу процесі ретінде.

Қоймалау процестері, және олар барлық нүктелерде, іс жүзінде, логистикалық тізбекте, бұл материалдар қоймалары, аяқталмаған өндірістегі қоймалар, дайын өнімдер қоймалары, сол сияқты өндірістік кәсіпорындардан алыс қоймалар, тарату орталықтарында, тарату орталықтарында, бөлшек сауда нүктелерінде және т.б.

Тасымалдау процестері- логистикалық тізбектің әртүрлі буындары арасындағы материалдық ағынның қозғалысына байланысты барлық нәрсе, сонымен қатар физикалық тұрғыдан кері бағытта қозғалатын кері логистикалық процестер: өнімді қайтару, материалдарды қайтару, пайдаланылған айналым контейнерін қайтару және т.б.

Жеткізу тізбегін басқарудағы логистикалық жүйенің функциялары:

- Жеткізу тізбегін жоспарлау
- Сатып алу
- Өндіріс
- Тарату
- Қойма
- Тасымалдау
- Қайтару логистикасы

Барлық осы процестер қандай да бір түрде ұйымдастырылған және логистикалық процестерді ұтымды ұйымдастырудың негізгі принциптеріне сүйене отырып, оларды ұтымды ұйымдастыру туралы айтады. Оларды кезекпен бөлуге болады.

Бірінші қағида- бұл логистикалық тізбектің қатысушылары белгілі бір функцияларды кәсіби және лайықты орындау үшін азды-көпті дәрежеде орындауға маманданған кезде мамандандыру принципі.

Екінші қағида - параллельдік принципі жеткізу тізбегіндегі кейбір операцияларды параллельдеуге болатындығын білдіреді, яғни бір уақытта орындалуы мүмкін, бұл процестерді жеделдетуге, оларды орындауға кететін уақытты азайтуға көмектеседі.

Үшінші қағида- үздіксіздік принципі, логистикалық жүйені логистикалық тізбектің іргелес буындары арасында үзіліс болмайтындай етіп құру керек, осылайша барлық процестер бірінен соң бірі үздіксіз жүреді. Логистикалық процестерді ұтымды ұйымдастыру принциптері.

Мамандандыру-жеткізу тізбегіне қатысушылар белгілі бір функцияларға назар аударады, оларды кәсіби түрде орындайды.

Параллельдік-жеке процестер немесе операциялар бір уақытта орындалады, бұл логистикалық процестердің уақытын қысқартуға мүмкіндік береді.

Үздіксіздік-жеткізу тізбегіндегі операциялар тоқтаусыз орындалады, бұл логистикалық процестердің уақытын қысқартуға мүмкіндік береді.

Пропорционалдылық-жеткізу тізбегінің барлық бөліктеріндегі өндірістік қуат бірліктерінің саны синхрондалған өнімділікті қамтамасыз ететін осы ішінара процестердің еңбек сыйымдылығына пропорционалды.

Тікелей ағын-жеткізу тізбегі бойынша материалдық ағындардың қозғалысының түзу және қысқа жолы.

Автоматтылық-адамның бақылауымен логистикалық процестерді автоматтандыру.

Ритмділік-жеткізу тізбегіндегі барлық процестер белгіленген уақыт кезеңдерінен кейін қайталанады.